

Mitä sijaissyntytyksen etiikka on aiotuille vanhemmille?

Väitöskirjatutkija, VTM, HuK Kaisa Kivipuro
Helsingin yliopisto ja Tampereen yliopisto
kaisa.kivipuro@helsinki.fi
<http://blogs.helsinki.fi/kivipuro/>

Mistä ja miten puhumme, kun puhumme sijaissynnytyksestä?

- Suomessa vai ulkomailla tapahtuva sijaissynnytys vai näiden kombinaatio?
- Hedelmöityshoitoon perustuva sijaissynnytys vai perinteinen sijaissynnytys ns. muumimukimenetelmällä?
- Ihmiskaupasta ja haavoittuvassa asemassa olevien naisten hyväksikäytöstä vai vapaaehtoisesta toiminnasta, jonka taustalla on tietoon perustuva suostumus?
- Omista henkilökohtaisista tuntemuksista sijaissynnytykseen liittyen vai tutkitusta tiedosta, jota sijaissynnytyksestä on saatavilla?
- Kuulemalla henkilöitä, joita sijaissynnytys koskee vai suljettujen ovien takana asiantuntijoiden kesken?

Mistä ja miten minä puhun tänään, kun puhun sijaissyntytyksestä?

- Meneillään oleva tutkimushanke kohduttomuudesta ja siihen liittyvästä lapsettomuudesta.
 - Aineisto:
 - 24 kohduttoman haastattelua, ikä 21–44 vuotta
 - 12 asiantuntijahaastattelua
 - Sijaissyntytyksen säätelyä koskeva lausuntoaineisto:
 - ETENE 2011, OM arviomuistio 2012, OM:lle annetut 57 lausuntoa
- + lukematon määrä keskusteluja aineistonkeruun ulkopuolella
- Oma eettinen lähtökohta: tutkimustieto, yhdenvertaisuus ja niiden kuuleminen, joita asia koskee

Mitä sijaissyntytyksen etiikka on aiotuille vanhemmille? 1/2

1. Mahdollisuus saada tietoa ja ohjausta asiantuntijoilta
 - a) Kaikkien osapuolien oikeudet huomioon
 - b) Suomalainen osaaminen ja palvelujärjestelmän rakenteet
2. Mahdollisuus saada hyvää hoitoa
3. Mahdollisuus toimia eettisesti kestäväällä tavalla – Tällä hetkellä sijaissyntytyksen eettinen arviointi on jätetty yksilöille
4. Salliminen poistaisi hankaluuden ja kikkailun, joka liittyy hedelmöityshoitojen hakuun esimerkiksi Pietarista
5. Sijaissyntytyksen salliminen vähentää siihen liittyvää stigmaa: Ei tarvetta salailla asiaa viranomaisilta, ei epäluuloista tai tuomitsevaa kohtelua viranomaisilta tai hoitohenkilökunnalta

Mitä sijaissynnytyksen etiikka on aiotuille vanhemmille? 2/2

6. Sijaissynnytys on tapa saada erittäin toivottu lapsi
7. Sijaissynnytys mahdollistaa elää syntymättömän kanssa raskausaikanaikin – kiintyminen lapseen sekä mielikuvien kautta että elämällä raskausaikaa yhdessä sijaissynnyttäjän kanssa
8. Sijaissynnytys mahdollistaa erityisen yhteyden sijaissynnyttäjän kanssa perheen loppuelämän ajan
9. Lapsettomuuteen liittyvän epäoikeudenmukaisuuden tunteen tuleminen tunnustetuksi

- Keskiössä ei ole ensisijaisesti toive geneettisestä lapsesta.
- Kaupallisuus tai ei-kaupallisuus ei myöskään juuri keskustelussa tai selkeää kantaa siihen, kuka pitäisi tulla tunnistetuksi lapsen synnyttyä juridisena äitinä.
- Puheenvuoroja sekä sen puolesta, että sijaissynnytys sallittava etenkin kohduttomille naisille mutta myös sen puolesta, että oltava saatavilla alusta asti kaikille hoitoa tarvitseville
- Kenelläkään ei ole subjektiivista oikeutta saada apua lapsettomuuteensa, mutta:
 - Kuinka paljon vaa'assa halutaan antaa painoa inhimillisyydelle?
 - Miksi raja sallitun ja kielletyn välissä kulkee juuri sijaissynnytyksen kohdalla?
 - Miksi sijaissynnytys halutaan tai on haluttu pitää kiellettynä?

Mikä sijaissynnytyksessä huolettaa? 1/2

- Lapsen kiintymyssuhdeongelmat 25
- Lapsen tiedonsaantioikeus 12
- Lapsen ihmisarvo 7
- Lapsen kaupallisuus 5

- Sijaissynnyttäjän kaupallisuus 68
- Sijaissynnyttäjä kiintyy sikiöön/lapseen 39
- Sijaissynnyttäjä muuttaa mieltään eikä halua luopua lapsesta 32
- Sijaissynnyttäjä painostetaan sijaissynnyttäjäksi 29
- Sijaissynnyttäjän ihmisarvo 28
- Itsemääräämisoikeus 25
- Pelko ihmiskaupasta 17

Miten sijaissynnytykseen liitettyjä huolia voitaisiin hallita?

• Valvonta	81
• Ohjaus ja neuvonta	68
• Resurssien riittävyys (osaaminen, taloudellinen)	61
• Vapaaehtoisuuden varmistaminen	28
• Tarvitaan lisää tietoa	15
• Kenelle hoidot sallitaan, hoitojen rajaaminen	115
• Sijaissynnyttäjän soveltuminen	67

ETENE 2011; OM arviomuistio 2012; OM:n keräämät 57 lausuntoa 2012

Eettinen reflektiivisyys

Millainen ihmiskuva ohjaa sijaissynnytyksestä käytyä keskustelua?

Millaisena sijaissynnyttäjää nähdään? Entä syntyvä lapsi tai aiotut vanhemmat?

Millainen ymmärrys perheestä ohjaa ajattelua?

Tutkimustiedon asema

Mitä sijaissyntytyksestä tehty tutkimus sanoo sijaissyntytyksen riskeistä ja ongelmista?

Miksi suomalaista keskustelua sijaissyntytyksestä käydään suurimmaksi osaksi niin, että kansainvälinen tutkimustieto sijaissyntytyksistä ohitetaan?

Ovatko meidän huolet oikeita huolia vai olisiko itseasiassa syytä pohtia muita mahdollisia ongelmia?

Lukemista

Bodily Exchanges, Bioethics and Border Crossing. Perspectives on giving, selling and sharing bodies. (2016) Edit. Erik Malmqvist & Kristin Zeiler. Abingdon, Oxon & New York: Routledge.

Critical Kinship Studies (2016) Edit. Charlotte Krollokke, Lene Myöng, Stine W. Adrian & Tine Tjornhoj-Thomasen. London & New York: Rowan & Littlefield International.

Inhorn, Marcia C., Patrizio, Pasquale (2009) Rethinking reproductive “tourism” as reproductive “exile”. *Fertility and Sterility* 92:3, 904–906.

Relative values. Reconfiguring kinship studies (2001) Edit. Sarah Franklin & Susan McKinnon. Durham & London: Duke University Press.

Söderström-Attila, Viveca, Ulla-Britt Wennerholm, Anne Loft, Anja Pinborg, Kristiina Aittomäki, Liv Bente Romundstad & Christina Bergh. 2015. “Surrogacy: outcomes for surrogate mothers, children and the resulting families – a systematic review.” *Human Reproduction Update* 22:2, 260–276.

Teman, Elly. 2008. “The social construction of surrogacy research: An antropological critique of the psychosocial scholarship on surrogate motherhood.” *Social Science & Medicine* 67, 1104–1112.

Teman, Elly. 2010. *Birthing a Mother. The Surrogate Body and the Pregnant Self*. Berkely ym.: University of California Press.

What is parenthood? *Contemporary Debates About the Family* (2013) Edit. Linda C. McClain & Daniel Cere. New York & London: New York University Press.

Yesilova, Katja. 2009. *Ydinperheen politiikka*. Helsinki: Gaudeamus.